ti statant mūrinį (silikatinių plytų) dviejų aukštų gamybinės paskirties pastatą (XX a. antroji pusė). Pastatas buvo nugriautas.

Vėliausiai žemės kasimo darbai vyko sklypo PR dalyje ir prie pastato 31 Š sienos – buvo tvirtinami jos pamatai. Sklypo PR dalyje aptikti griuvenomis užpiltų rūsio sienų fragmentai. Sienų storis – apie 90 cm, orientuotos Š–P kryptimi, su tinko pėdsakais, mūrytos iš gelsvų ir rausvų 26,5x13x6,5, 27x13x6 cm dydžio plytų.

Sklypo R, Š ir centrinė dalis XIX a. antrojoje pusėje – XX a. pradžioje buvo intensyviai užstatyta. Rūsio pamatai įgilinti 2,5–2,8 m. Ten, kur rūsių nebuvo, pamatų apačia pasiekta 1,2–1,5 m gylyje. Iš karto po pamatais fiksuotas smėlio įžemis.

Kultūrinio sluoksnio storis sklypo teritorijoje – 1,1–3 m. Viršutinis jo horizontas susiformavo XX a. antroje pusėje. Apatiniai kultūrinio sluoksnio horizontai sietini su XIX a. antrosios pusės – XX a. pradžios statybų laikotarpiu. Ankstyvesnių kultūrinio sluoksnio horizontų neaptikta. Greičiausiai jie nesusiformavo (iki XIX a. vidurio čia plytėjo dirbamos žemės laukai) arba buvo suardyti vėlesnių statybų metu. Neaptikta ir jokių archeologinę vertę turinčių radinių.

THE FIELD EVALUATION AND FIELD SURVEY AT ŠV. STEPONO ST. 29

In 2005–2006 a field evaluation and field survey were made in Vilnius at Šv. Stepono St. 29. The evaluation was conducted first. 4 test pits were excavated (an excavated area of 17 m^2). In them were discovered the remains of a brick structure dating to the late 19th – 1st half of the 20th century: the remains of basements filled with rubble and fragments of ground floor floors and walls. No finds of archaeological value were discovered. The cultural layer's early horizons were probably destroyed during construction work in the 19th – 20th century. Because no cultural layer was found, the investigation was thereafter restricted to a field survey (an area of 1829 m^2 was surveyed). No cultural layer or valuable finds were discovered during it.

ŽVALGYMAI ŽEMAITIJOS G. 13/10

Robertas ŽUKOVSKIS

2006 m. vykdyti archeologiniai žvalgymai Vilniuje, Žemaitijos g. 13/10, naujo gyvenamojo namo „Mikalojaus žiedas“ statybos vietoje. Naujasis pastatas iškils vietoj nugriauto PRI pastato (statyto XX a. 7–8 dešimtmečiais). Archeologinių žvalgymų tikslas – nustatyti, ar griaunamo pastato vietoje dar yra išlikusių nesuardyto kultūrinio sluoksnio horizontų. Žvalgyta statybinio laužo ir grunto išvežimo darbų metu.

Pastatas Žemaitijos g. 13/10 pastatytas vietoje 1944 m. sugriautų namų. Šie namai stovėjo istorinėse Vilniaus senamiesčio valdose: R dalis (prie Šiaulių g.) apėmė 330 posesiją (prieškarinis adresas – Šiaulių g.10 / Strašūno g. 17), V dalis (prie dabartinės Žemaitijos g.) – 331 posesiją (prieškarinis adresas – Strašūno g. 15). Abi šios valdos XV–XVIII a. priklausė Vilniaus vyskupo jurisdikcijai. Istoriniai šaltiniai plačiau nušviečia čia

stovėjusių pastatų istoriją tik nuo XVIII a. pradžios, tačiau šių posesijų istorija turėtų būti gerokai senesnė.

Žvalgomo sklypo vietoje archeologiniai tyrinėjimai vykdyti 1984 m. (vadovas V. Grišin). Tyrinėjimai vyko naujai statomo PRI P korpuso vietoje. Fiksuoti 5 kultūrinio sluoksnio horizontai. Įžemio paviršiuje aptikta medinio užstatymo pėdsakų. Sluoksnis datuotas XV–XVI a. Virš jo buvusiuose sluoksniuose aptikta XVII a. veiklos pėdsakų. 1999 m. vykdyti Žemaitijos, Ašmenos, Dysnos ir kitų senamiesčio gatvių rekonstrukcijos ir kapitalinio remonto darbai. Žvalgymų metu Žemaitijos ir Šiaulių g. sankirtos P dalyje aptiktas mūro fragmentas – 330 posesijos užstatymo liekanos (žr. R. Žukovskis, 1999 m. archeologiniai žvalgymai Vilniuje, Ašmenos, Bokšto, Gaono, Maironio, Ligoninės, Rusų, Volano, Žemaitijos gatvėse. 1999, *LIIR*, f. 1, b. 3327). 2004 m. šioje senamiesčio teritorijoje atkasti 4 statybos etapų (XVIII a., XIX a pirmosios pusės, XIX a. vidurio ir XX a. pradžios rekonstrukcijos) pėdsakai. Nustatyta užstatymo riba, tiksliai atitinkanti XIX–XX a. pirmosios pusės planus (žr. *ATL 2004 metais*, V., 2006, p. 271–273).

2006 m. pradėti PRI pastato griovimo darbai. Pastatą sudarė trys tarpusavyje sujungti korpusai: R, V ir P. Tarp korpusų buvo nedidelis netaisyklingo trikampio formos vidinis kiemas. Visuose korpusuose buvo įrengti rūsiai, todėl po pastatu kultūrinis sluoksnis visiškai suardytas. Statant pastatą nesilaikyta restauravimo normų, pažeista raudonoji gatvės linija. R ir V korpusai atitraukti nuo Žemaitijos ir Šiaulių g. Šiuose ruožuose, kaip parodė 2004 m. archeologiniai tyrinėjimai, dar buvo tikimybė aptikti ankstesnio užstatymo liekanų ir nesuardytų kultūrinio sluoksnio horizontų. Nesujauktas kultūrinis sluoksnis galėjo būti aptiktas ir vidiniame PRI kieme.

Nugriovus R, P korpusus ir dalį V korpuso, pradėtas grunto išvežimas (iki 2,5–3 m gylio). Fiksuotas sujauktas žemių sluoksnis su statybinėmis griuvenomis, buitinėmis XX a. šiukšlėmis. Kiemo P dalyje fiksuota 4x6 m dydžio aikštelė, kurioje dar išlikęs 1,9–2,7 m storio nesuardytas kultūrinis sluoksnis. Po sujauktais sluoksniais, kuriuose aptikta XIX a. radinių, fiksuoti XVI–XVII a. datuotini kultūrinio sluoksnio horizontai. Juose rasta buitinės keramikos šukių, plokštinių ir dubeninių koklių fragmentų, sveika molinė taupyklė su išlauža ties monetų dėjimo anga. Aptikti apie 1 m pločio ir 30 cm gylio kalkių duobės su medienos liekanomis pėdsakai. Į P nuo jos fiksuota kita duobė, kurios skersmuo Š–P kryptimi – apie 2,5 m. Duobės užpildas – tamsiai pilka žemė su smulkiomis griuvenomis, molio gabalėliais, degėsiais. Duobėje aptikta metalinių dirbinių, stiklinių indų, buitinės keramikos, plokštinių koklių fragmentų. Radiniai datuojami nuo XVI–XVII a. (keramikos ir plokštinių koklių fragmentai) iki XVIII–XX a. (buitinės keramikos, stiklo ir geležies dirbinių fragmentai).

Tranšėja šiluminės trasos atšakai kasta vidiniame kieme Šiaulių g. 8. Jos ilgis – 36 m, plotis – 1,2 m, gylis – iki 1,2 m. Jos V dalyje kasta juoda žemė su degėsiais, gyvulių kaulais, smulkiomis griuvenomis. Sluoksnyje aptikti negausus radiniai (buitinės keramikos šukės, polichrominis koklis, smulkus dubeninio koklio fragmentas) datuojami XVI–XVII a. Tranšėjoje atkastas 66 cm pločio mūro fragmentas, orientuotas P–Š kryptimi. Pamatas mūrytas iš raudonos ir gelsvos spalvos plytų (25x15x6, ?x12x8, ?x13x7,5, ?x18x8 cm dy-

džio). 5,5 m į R atkastas dar vienas 1,2 m pločio mūro fragmentas, lygiagretus pirmajam. Pamato Š pusė nuardyta tiesiant kanalizacijos vamzdį. Pamatas mūrytas iš gelsvų ir rausvų plytų (27x12,5x7, ?x16x8, ?x15x7,5 cm dydžio). Tarpe tarp abiejų pamatų fragmentų fiksuotas maišytas pilkos žemės, smėlio ir stambių griuvenų sluoksnis. Aptikti mūrai veikiausiai yra buvusių statinių, kurie matomi 1845 m. Vilniaus plane, liekanos. Tranšėjos R dalyje fiksuotas sujauktas pilkos žemės, statybinių griuvenų ir kalkių skiedinio sluoksnis. Vertingų radinių neaptikta, nesuardyti kultūrinio sluoksnio horizontai nepasiekti.

Šiaulių g. iškasta 1,3 m pločio ir apie 80 cm gylio tranšėja. Fiksuotas sujauktas pilkos žemės, statybinių griuvenų, šiukšlių sluoksnis, susiformavęs XX a. antrojoje pusėje. Archeologinių radinių neaptikta. Tranšėjos V sienelėje aptiktas 1,75 m ilgio, 36 cm pločio, 75 cm aukščio mūro fragmentas. Jo apačia nepasiekta. Tranšėjos V pakraštyje atkasti Š–P kryptimi tiesti elektros kabeliai, sukloti ant 1944 m. nugriauto pastato išorinės sienos pamatų.

Sugręžus betoninius polius, sklypo R dalyje pradėta kasti pamatų duobė (iki 2,5 m gylio). Darbai pradėti iš P pusės. Kaip ir tikėtasi, Šiaulių g. V pakraštyje (pagal istorinę gatvės raudonąją liniją) aptiktos senojo užstatymo liekanos – 1944 m. nugriauto prie gatvės stovėjusio korpuso išorinės sienos pamatai ir vidinių sienų fragmentai. Mūrai atkasti apie 4,8 m atstumu nuo PRI pastato betoninių pamatų. Arčiau šių pamatų senieji mūrai neišliko. Išlikusių sienų paviršius atkastas 50–70 cm gylyje (H_{abs} 116,78–116,58 m). Sienų plotis – 0,9–1 m. Taip pat aptiktos pastato vidinių sienų, statmenų išorinei sienai, liekanos. Išlikusių šešių fragmentų ilgis – 1,6–2 m, plotis – 0,8–1 m. Išorinėje pastato sienoje išlikusios rūsio švieslangių dalys. Jie 1,1–1,35 m pločio, tarpai tarp jų – nuo 1,07–1,12 iki 3,42 m. Švieslangių apačia buvo 1,46–1,52 m gylyje (H_{abs} 115,82–115,72 m) nuo dabartinio gatvės paviršiaus. Atkastų rūsio sienų fragmentų aukštis – 1,7–2,2 m. Iš karto po pamatais, 2,7–2,9 m gylyje, prasideda smėlio įžemis. Sienos mūrytos iš gelsvos ir rausvos spalvos plytų (27x13x6, 27x?x5,5, 26x?x5, ?x13x6 cm dydžio), rištų kalkių skiediniu. Pamatų apačioje naudoti įvairaus dydžio akmenys. Rūsio sienos tinkuotos – vietomis išlikę tinko ir dažų likučių. Aptiktų rūsio sienų fragmentų ir švieslangių išsidėstymas visiškai atitinka 1885 m. rūsio planą. Pamatai datuojami XIX a. pirmąja pusė – viduriu. Pamatai yra avarinės būklės (smarkiai apardyti, sutrūkinėję, netinkami atstatymui ar eksponavimui). Atlikus jų fotofiksaciją ir matavimus, pamatai demontuoti. Griaunamų mūrų aplinkoje rasta XX a. statybinių ir buitinių šiukšlių. Vertingų radinių neaptikta. Ankstyvieji kultūrinio sluoksnio horizontai suardyti XIX–XX a. statybų metu.

Sklypo ŠV dalyje, prie Žemaitijos g. atkastas 1944 m. nugriauto pastato išorinės sienos pamato fragmentas. Fragmento, orientuoto V–R kryptimi, ilgis – 9,4 m. Mūro paviršius – 30–40 cm gylyje (H_{abs} 116,53–116,43 m). Pamato plotis nenustatytas – atkasta tik jo P pusė. Atkasto fragmento aukštis – apie 2 m. Iš karto po pamatu – smėlio įžemis. Centrinėje sklypo dalyje pamatas neišlikęs – jis suardytas įrengiant kanalizacijos šulinį. Sklypo ŠR dalyje, ties Žemaitijos ir Šiaulių g. sankirta senojo užstatymo mūrai atkasti ir fiksuoti 2004 m. tyrinėjimų metu. Išorinės sienos pamatas šioje vietoje gerai išsilaikęs, todėl dalis mūro bus eksponuojama būsimame požeminiame garaže.

THE FIELD EVALUATION AT ŽEMAITIJOS ST. 13/10

In 2006 an evaluation was conducted in Vilnius at Žemaitijos St. 13/10, the construction site for a residential home. The construction of the future flats began in place of the demolished PRI building, which had been built in place of buildings demolished in 1944 (that had been built and reconstructed in the 19th – early 20th century). A 4x6 m area with an undisturbed cultural layer that was 1.9–2.7 m thick was discovered in the S part of the small inner courtyard. Its top horizons date to the 18th–19th century while 16th–17th century finds were discovered in the bottom horizons. In excavating the trench in the inner courtyard at Šiaulių St. 8, fragments of two parallel foundations were found. These are probably the remains of a former mid-19th century building with a basement. On the W edge of Šiaulių St. were discovered the remains of an old structure (pre-1944): the foundation of an exterior basement wall of a building (with bay windows) that stood near the street and fragments of the demolished interior walls. The remains of earlier (18th–19th century) structures were discovered near Žemaitijos St. (on the NW corner of the lot) and near the NW corner of the building at Šiaulių St. 8. No valuable finds were discovered in the vicinity of the walls. The cultural layer's early horizons were destroyed during construction work in the 19th–20th century.

KITI MIESTELIAI

ŽVALGOMIEJI TYRINĖJIMAI PRIEPLAUKŲ BEI AIKŠTELIŲ ĮRENGIMO VIETOSE NEMUNO PAKRANTĖSE

Zenonas BAUBONIS, Olegas FEDIAJEVAS

2006 m. Liškiavoje, Merkinėje (Varėnos r.), Veliuonoje (Jurbarko r), Vilkijoje ir Zapyškyje (Kauno r.) pagal Nemuno turistinės infrastruktūros išvystymą mobiliųjų prieplaukų bei automobilių stovėjimo aikštelių įrengimo vietose buvo atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai.

Liškiavoje mobilioji prieplauka suprojektuota tarp Liškiavos alkakalnio ir Krūčiaus upelio. Nuo esamos automobilių stovėjimo aikštelės link prieplaukos numatytas pėsčiųjų takas. Žvalgomųjų tyrimų metu būsimo tako zonoje iškasti 5 šurfai ir viena perkasa, prieplaukos aikštelėje – dar viena perkasa. Bendras tyrimų plotas – 130 m^2. Šurfuose aptikti iki 2,2 m storio maišyti ir sąnašiniai sluoksniai. Maišytuose sluoksniuose surinkta titnagų, lipdytos ir žiestos keramikos, stiklo dirbinių. Tai nuo akmens amžiaus iki XVIII (?) a. datuojami radiniai, patekę iš įvairių laikotarpių kultūrinių sluoksnių performuojant reljefą (greičiausiai statant naująjį asfaltuotą kelią iš Druskininkų XX a. antroje pusėje). Perkasoje 1 rasti sąnašiniai sluoksniai bei kultūrinis sluoksnis su keramika, stiklo ir kitais dirbiniais, datuojamais XV–XVII (XVIII?) a. Iš sluoksnyje aptiktų daugiau kaip 70 įvairios keramikos